

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันนี้ต้องเผชิญกับปัญหาทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจและปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ซึ่งสภาพการณ์ที่บีบคั้นดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิต การแพทย์แผนปัจจุบันมุ่งให้ความสำคัญกับสุขภาพทางกายเพียงอย่างเดียวซึ่งไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพของประชาชนได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นจึงมีการแสวงหาแนวทางในการดูแลรักษาสุขภาพโดยให้ความสำคัญกับสุขภาพทางจิตเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการแพทย์พื้นบ้านในภูมิภาคต่างๆ ของไทยนอกจากจะดูแลรักษาสุขภาพทางกายแล้วยังได้ให้ความสำคัญในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตด้วย ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจหรือที่ประชาชนทั่วไปเรียกว่า “ขวัญ” โดย มนัส สุขสาย (2526) ได้ให้ความหมายและความสำคัญเกี่ยวกับ “ขวัญ” ไว้ว่า ขวัญเป็นของไม่มีตัวตนเห็นไม่ได้จับต้องไม่ได้เชื่อว่าคล้ายจิตและวิญญาณซึ่งแฝงอยู่ในตัวตนของคนและสัตว์ที่เกิดมา และจะต้องอยู่ประจำตัวคนตลอดเวลา หากตกใจ เสียใจ ป่วยไข้ ขวัญจะหนี อาจจะทำให้ถึงตายได้ฉะนั้นจึงต้องเรียกขวัญ เพื่อให้ขวัญกลับมาอยู่ตัวคนจะได้สุขสบาย ในบางแห่งให้ความหมายว่า กำลัง และยังหมายถึง “เป็นที่รักที่บูชา” เช่นเรียกลูกที่รักว่า “ลูกขวัญ” เรียกเมียอันเป็นที่รักว่า “เมียขวัญ” สิ่งของที่ผู้เคารพรักใคร่นับถือนำมามอบให้เพื่อเป็นการถนอมนำใจกันนิยมเรียกว่า “ของขวัญ” และ “ขวัญ” ตามพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530 ได้ให้ความหมายและความสำคัญของ “ขวัญ” ไว้ว่า ขวัญเป็นสิ่งหนึ่งที่ไม่มีตัวตนเชื่อกันว่ามีอยู่ประจำชีวิตของคนมาตั้งแต่เกิด ถ้าอยู่กับเนื้อกับตัวเป็นสิริมงคลชีวิตก็จะมีสุขสบายจิตใจมั่นคง ถ้าผู้ใดตกใจหรือเกิดความเสียใจขวัญก็จะออกจากร่างไปเสีย ซึ่งเรียกว่า ขวัญหาย ขวัญหนี ขวัญบิน ขวัญเสีย เป็นต้น

จากความหมายและความสำคัญของ “ขวัญ” จะเห็นได้ว่า เป็นเรื่องของจิตใจหรือสุขภาพทางจิตซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพองค์รวมคือ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายความว่าในตัวคนของคนเรานั้นไม่สามารถขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปได้ เพราะถ้าหากขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปแล้วจะทำให้คนเรามีภาวะสุขภาพที่ไม่สมบูรณ์และขวัญ

หรือสภาพจิตใจนั้นเป็นตัวบ่งชี้ถึงภาวะสุขภาพที่ดีได้ นั่นก็คือ หากคนเรามีขวัญดี ขวัญยังอยู่กับเนื้อกับตัวคนนั้นก็จะทำให้ร่างกายแข็งแรงเป็นปกติ จิตใจดี อารมณ์แจ่มใส มองโลกในแง่ดี มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างราบรื่น แต่ถ้าหากคนเราขวัญไม่ดี ขวัญเสีย ขวัญไม่อยู่กับเนื้อกับตัวก็จะส่งผลให้ร่างกายอ่อนแอ จิตใจไม่ดี อารมณ์ขุ่นมัว ความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้น้อยลง ดังนั้น คนเราจึงพยายามหาวิธีการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับตนเองหรือกับคนที่ตนรัก เคารพ นับถือ ห่วงใย เพื่อให้ตนเองและเขาเหล่านั้นมีขวัญกำลังใจที่ดีในการดำเนินชีวิตหรือหายจากอาการเจ็บป่วยต่างๆ ซึ่งวิธีการสร้างขวัญกำลังใจของคนไทยเรานั้นมีอยู่หลายวิธีแต่มีวิธีการหนึ่งที่เป็นประเพณีโบราณ ที่บรรพบุรุษได้เคยประพฤติปฏิบัติกันสืบ ๆ มาถือกันว่าเป็นสิริมงคลอันดีแก่การเป็นอยู่ คือความสวัสดีภาพในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นวิธีการที่ต้องอาศัย นักปราชญ์ผู้ฉลาดในวิธีการกระทำจึงจะเป็นสิริมงคลได้ถ้าทำไปสักว่าทำ ไม่มีพิธีการก็จะมีผลน้อย เพราะการครั้งนี้เกี่ยวกับจิตวิทยาอย่างหนึ่ง ถ้าผู้ทำมีความรู้ ความชำนาญ ตั้งอกตั้งใจทำจริง ๆ มุ่งหวังเพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่เจ้าของผู้ถูกทำจริง ๆ อย่างนี้จึงได้รับประโยชน์ที่แท้จริง วิธีการนั้นเรียกว่า “การสู่ขวัญ” (จ. เปรียญ, 2532)

การสู่ขวัญเป็นประเพณีโบราณที่บรรพชนได้เคยประพฤติปฏิบัติสืบต่อๆ กันมาช้านานโดยเชื่อว่าเป็นสิริมงคล หรือช่วยให้เกิดมงคล ทำให้ชีวิตดำรงอยู่ด้วยความราบรื่น มีโชคลาภยิ่งขึ้นและอาจคลบ้นดาลให้ผู้ที่เราช่วยเหลือหายจากสรรพเคราะห์ทั้งปวงด้วย ถ้าเป็นสัตว์หรือสิ่งของก็จะช่วยคลบ้นดาลให้สัตว์และสิ่งของนั้นนำโชคลาภมาสู่เจ้าของ หรือเป็นสิริมงคลแก่สัตว์และสิ่งของนั้น ๆ แต่การสู่ขวัญต้องอาศัยคนเฒ่าคนแก่ นักปราชญ์ผู้ฉลาดหรือผู้รู้วิธีทำ ซึ่งเรียกว่า “หมอขวัญ” หรือ “พราหมณ์” สู่ขวัญให้ จึงจะเป็นสิริมงคลได้ผลดีสมความปรารถนา ถ้าหากทำไปสักแต่ว่าทำ ไม่มีพิธีการอันแนบเนียนก็จะมีผลน้อยเพราะการทำพิธีนี้เกี่ยวกับจิตวิทยาอย่างหนึ่งด้วย ถ้าผู้ทำมีความรู้ ความชำนาญ ตั้งอกตั้งใจทำจริง ๆ มุ่งหวังให้เป็นสิริมงคลแก่ผู้รับขวัญ หรือแก่สัตว์และสิ่งของของผู้รับการสู่ขวัญจริง ๆ อย่างนี้จึงจะได้ประโยชน์จากการสู่ขวัญนั้น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537) นอกจากนี้ ยิ่งยง เทาประเสริฐ (2546) ได้อธิบายถึงการสู่ขวัญว่า “เป็นการเรียกขวัญที่ออกจากร่างไปไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตามให้กลับคืนสู่ร่าง โดยมีการตรวจสอบว่าขวัญเข้าสู่ร่างกายครบถ้วนหรือไม่ด้วยการนับเมล็ดข้าว (คู่/คี่) เมื่อขวัญเข้าสู่ร่างกายเรียบร้อยแล้วจึงทำพิธีสู่ขวัญ นอกจากนั้นยังเป็นพิธีมงคลให้ความสุข หายจากการเจ็บป่วย เพราะขวัญได้รับการผูกไว้มิหนีไปไหน คนที่ขวัญอยู่ครบย่อมเป็นคนที่มีความดี สภาพจิตสมบูรณ์ ดังนั้นเพื่อให้เกิดกำลังใจจึงมักนิยมสู่ขวัญให้กับบุคคลที่ไม่เจ็บป่วยด้วย เช่น ผู้มาเยี่ยมเยือน ผู้ที่เดินทางไกล ผู้ที่หายจากความเจ็บป่วย ผู้ที่ได้รับเลื่อนยศ ตำแหน่ง ผู้อาวุโส” ดังนั้น จึงนับได้ว่าการสู่ขวัญเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชาวไทยที่มีการสืบทอดมายาวนาน บ่งบอกถึงองค์

ความรู้ภูมิปัญญาในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของกาย จิต และสิ่งแวดล้อม ให้ชาวไทยอยู่อย่าง
ร่มเย็นเป็นสุข รักษาสุขภาพทางจิตและฟื้นฟูสุขภาพกาย สร้างขวัญกำลังใจทั้งผู้ป่วยและญาติ
สร้างความสัมพันธ์ในหมู่ญาติมิตร และผู้มาเยือนจากต่างถิ่น

การสู่ขวัญ เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพที่ชาวไทยไม่ว่าภาคเหนือ ภาคกลาง
ภาคใต้ และภาคอีสาน ต่างก็ใช้เพื่อสร้างขวัญกำลังใจไม่ว่าจะเป็นยามสุขหรือยามทุกข์ เป็น
การแสดงถึงวัฒนธรรมความเชื่อและภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันบ้าง
ในเรื่องของรายละเอียดต่างๆ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับภูมิปัญญาพื้นบ้านและทรัพยากรในท้องถิ่นของแต่ละ
ภูมิภาคด้วย

การสู่ขวัญ ของชาวอีสานนั้นบางพื้นที่เรียกว่า “การสูตรขวัญ” หรือ “การสูดขวัญ” เป็น
เรื่องเกี่ยวกับขวัญ จิตใจเพื่อหาทางก่อให้เกิดขวัญกำลังใจดีขึ้น ชาวอีสานเห็นความสำคัญของ
จิตใจมาก ดังนั้นวิธีการดำเนินชีวิตแทบทุกอย่างจึงจะมีการสู่ขวัญควบคู่กันไปเสมอ เพื่อเป็น
การเรียกกำลังใจให้มีความเข้มแข็งสามารถฟันฝ่าภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ การสู่ขวัญจะช่วยให้เกิดมงคล
ทำให้ชีวิตดำรงอยู่ด้วยความอยู่เย็นเป็นสุข การสู่ขวัญเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กับวิธีการดำเนินชีวิตของ
คนอีสาน เป็นการสร้างพลังใจที่สามารถทำได้ทั้งยามดี และยามไม่ดี คือ การสู่ขวัญในยามดี เช่น
เด็กเกิด งานบวช งานแต่ง ขึ้นบ้านใหม่ จลองตำแหน่งใหม่ ผูกเสี้ยว การกลับมาบ้าน เป็นต้น
ซึ่งจะสู่ขวัญเพื่อเป็นสิริมงคลยิ่ง ๆ ขึ้น และการสู่ขวัญในยามไม่ดี เช่น การเจ็บป่วย การเกิดอุบัติเหตุ
หรือเกิดเหตุร้ายต่าง ๆ ที่ทำให้เสียขวัญ การสู่ขวัญเพื่อสะเดาะเคราะห์ให้หายจากสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ
เพื่อเรียกขวัญให้มาอยู่กับเนื้อกับตัวทำให้จิตใจของผู้นั้นมีมีความสุขและมีพลังใจดีขึ้น ซึ่ง เพ็ญจันทร์
ประดับมุข (2534) ก็ได้กล่าวเช่นเดียวกันว่า ชาวบ้านในภาคอีสานก็มีความเชื่อในเรื่องขวัญ
เช่นเดียวกัน โดยเชื่อว่าอยู่กับตัวจะทำให้ “อยู่ดีมีสุข” ร่างกายเป็นปกติ ถ้าขวัญหายไปก็อาจทำให้
เกิดการเจ็บป่วยได้ ในกรณีนี้ต้องใช้หมอสู่ขวัญ หรือสูดขวัญมาทำพิธีเรียกขวัญให้กลับคืนสู่ร่างกาย
หมอสู่ขวัญมักเป็นผู้อาวุโสในเพราะเคยบวชเรียนมาแล้ว เป็นคนดี อยู่ในศีลในธรรมและถ้าเสียดี
สามารถท่องบทเรียกขวัญได้ไพเราะก็จะได้รับความนิยมนิ่งขึ้น พิธีทำขวัญอาจทำโดยไม่เกี่ยวข้อง
กับการเจ็บป่วยก็ได้เช่น เมื่อกลับจากการไปอยู่ต่างถิ่นมาแล้วเป็นเวลานานดังที่กล่าวมาข้างแล้ว

วัฒนธรรมและความเชื่อพื้นฐานของชาวนครราชสีมา ในภาพรวมแล้วไม่ต่างจากความคิด
พื้นฐานของชาวอีสานทั่วไป คือผูกพันอยู่กับศาสนา ความเชื่อเรื่องผี ขวัญ ดวงชะตา และ
การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ชาวบ้านมองว่าวิถีชีวิตดำเนินไปตามผลแห่งกรรมที่ตนเองได้ทำมาใน
อดีตการเจ็บป่วยใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้น สามารถเชื่อมโยงได้ว่าเป็นผลของเคราะห์กรรมเช่นเดียวกับ
ผลการรักษาว่าจะหายหรือจะตายซึ่งได้กำหนดไว้ระดับหนึ่งแล้วด้วยผลของกรรม ผลของการรักษา
ด้วยยา ด้วยการบีบนวด การใช้คาถาอาคม การสร้างขวัญกำลังใจเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งใน

การช่วยให้หายจากโรคได้แต่อีกส่วนหนึ่งก็ขึ้นกับความหนักเบาของกรรมที่ได้ทำไว้ และความสามารถในการแก้ไขหรือบรรเทาเคราะห์กรรมนั้นให้หมดไปหรือเบาบางลง หมอพื้นบ้านเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญาและหมอพื้นบ้านนั้นก็มิอยู่หลายประเภท ได้แก่ หมอสมุนไพร หมอมนต์หรือหมอเป่า หมอธรรม หมอพระ หมอมอหรือหมอคู่ เฒ่าจ๋า หมอนวด หมอน้ำมันหรือหมอกระดูก หมอลำทรง หมอดำแย และหมอสู่วัณ ซึ่งหมอสู่วัณนั้นเป็นหมอพื้นบ้านที่มีหน้าที่สร้างขวัญและกำลังใจให้กับประชาชน ทำให้จิตใจเข้มแข็งเกิดมงคลในชีวิต ดังนั้นหมอสู่วัณจึง มีความผูกพันกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนตั้งแต่เกิดจนตายไม่ว่าจะยามสุขหรือยามทุกข์

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการสู่วัณ เป็นวิธีการดูแลสุขภาพของประชาชนตั้งแต่เกิดจนตายไม่ว่าจะยามทุกข์หรือยามสุข วิธีการดูแลสุขภาพประชาชนของหมอสู่วัณนั้นให้ความสำคัญในเรื่องของจิตใจ ซึ่งตรงกับงานส่งเสริมสุขภาพจิตในชุมชนของกระทรวงสาธารณสุข ที่ต้องการนำเอาบริบททางวัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชนมาเชื่อมโยงในงานส่งเสริมสุขภาพจิต และผู้ที่มิบทบาทสำคัญที่จะช่วยในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมสุขภาพจิตในชุมชนก็คือ “หมอสู่วัณ”

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงองค์ความรู้ วิธีการ (รูปแบบ หน้าที่ กระบวนการ) และความพึงพอใจของผู้รับบริการในการดูแลสุขภาพทางจิตของประชาชนโดยหมอสู่วัณในตำบลท่าลาด อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา โดยจะศึกษาพิธีการสู่วัณที่เป็นการดูแลสุขภาพทางจิตประชาชนโดยผ่านการบอกเล่าของหมอสู่วัณ ที่ได้รับความเคารพนับถือ สรรพจากผู้คนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก และศึกษาแนวคิด แบบแผนและการถ่ายทอดองค์ความรู้การสู่วัณของหมอสู่วัณจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อให้ทำหน้าที่สร้างขวัญกำลังใจให้กับประชาชนต่อไป ไม่ว่าจะเป็นยามสุขหรือยามทุกข์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชน เป็นวัฒนธรรมการแพทย์พื้นบ้าน เป็นภูมิปัญญาที่มีการสืบทอดเรื่อยมาแต่บรรพบุรุษ การศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวจะช่วยให้ทราบถึงบริบททางวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางด้านการดูแลสุขภาพชุมชน และอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ร่วมกับงานบริการทางด้านสาธารณสุขในชุมชน โดยไม่มองข้ามบริบททางวัฒนธรรมและไม่ขัดต่อหลักการสร้างเสริมสุขภาพ อันเป็นหนทางหนึ่งของการพัฒนางานสาธารณสุข ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรทางด้านสาธารณสุขกับหมอพื้นบ้าน โดยการเข้าถึงประชาชนและยังเป็นการส่งเสริมศักยภาพต่องานพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองในชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการใช้การแพทย์พื้นบ้านให้เป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญาสุขภาพ เพื่อให้เกิดความสุขสมบูรณ์ในวิถีการดำเนินชีวิตต่อไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการดูแลรักษาสุขภาพทางจิต โดยหมอสู่วัยในจังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ทำการศึกษาเป็นชุมชนในชนบท คือ พื้นที่ใน ตำบลท่าลาด อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีเหตุผลในการเลือกพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้คือ เป็นชุมชนที่มีปรากฏการณ์ตามประเด็นที่ผู้วิจัยมุ่งจะศึกษาได้แก่ มีหมอสู่วัย ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมการสู่วัยในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตของประชาชน และเป็นชุมชนที่ยังมีแนวคิด ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมที่เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิมของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับพิธีกรรมและระบบความเชื่อของการสู่วัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาที่มีประเด็นสำคัญที่ศึกษา ดังนี้

1. องค์ความรู้ของการสู่วัยในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตประชาชน
 - 1.1 แนวคิดของหมอสู่วัยในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิต
 - 1.2 ประเภทของการสู่วัยในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิต
 - 1.3 การถ่ายทอดองค์ความรู้ของการสู่วัยในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิต
2. วิธีการของการสู่วัยในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตประชาชน
 - 2.1 รูปแบบของการสู่วัยในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิต
 - 2.2 หน้าที่ของการสู่วัยในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิต
 - 2.3 กระบวนการของการสู่วัยในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิต
3. ความพึงพอใจของผู้รับบริการในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตโดยหมอสู่วัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ หมอสู่วัณ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 14 คน ในพื้นที่ ตำบลท่าลาด อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตประชาชนทั้งในยามทุกข์และยามสุข และศึกษาในกลุ่มของผู้รับบริการจากหมอสู่วัณ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กลุ่มหมอพื้นบ้านภาคอีสานประเภทอื่น และกลุ่มประชาชนทั่วไปที่มีความเกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

หมอสู่วัณ หมายถึง ผู้อาวุโสที่ปฏิบัติตนเป็นคนดีอยู่ในศีลธรรมที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาสุขภาพทางจิตประชาชน โดยใช้พิธีกรรมการสู่วัณมาดูแลแก้ไขปัญหสุขภาพ เช่น เพื่อให้ประชาชนคลายความวิตกกังวลใจหรือเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินชีวิตให้เกิดขึ้นทั้งในยามสุขและยามทุกข์

การสู่วัณ หมายถึง พิธีกรรมอย่างหนึ่งของชาวอีสานที่ใช้เป็นวิธีการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตของประชาชน โดยมีหมอสู่วัณเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม

การดูแลรักษาสุขภาพทางจิต หมายถึง วิธีการของการสู่วัณในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตประชาชน ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบ หน้าที่ และกระบวนการของการสู่วัณซึ่งส่งผลถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตประชาชนโดยหมอสู่วัณเพื่อให้ปัญหสุขภาพทางจิตได้รับการแก้ไขไปในทางที่ดีขึ้น

องค์ความรู้ หมายถึง องค์ความรู้ของการสู่วัณซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพของคนในชุมชนที่บอกให้ทราบถึง แนวคิด ประเภท และการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตของประชาชนโดยหมอสู่วัณ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจของผู้รับบริการในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตโดยหมอสู่วัณ เนื่องจากการตอบสนองทางด้านจิตใจที่ทำให้เกิดความสุขกายสบายใจ คลายความวิตกกังวล หายจากการเจ็บป่วย ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังที่ได้ตั้งใจไว้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. ได้ทราบถึงบริบททางวัฒนธรรม ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุและปัญหา ด้านสุขภาพที่เกิดขึ้นในชุมชน
2. ได้ทราบถึงองค์ความรู้ (แนวคิด ประเภท การถ่ายทอด) วิธีการ (รูปแบบ หน้าที่ กระบวนการ) ของการสู่ขวัญและความพึงพอใจของผู้รับบริการในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิต ของประชาชนโดยหมอสู่ขวัญ
3. ได้ทราบถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างหมอสู่ขวัญกับประชาชน ผู้มาให้หมอสู่ขวัญทำการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตเพื่อสร้างมงคลให้กับชีวิตและการแก้ไขปัญหาสุขภาพทางจิต
4. สามารถนำเอาองค์ความรู้ทางการแพทย์พื้นบ้านภาคอีสาน เข้าไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาร่วมกับงานทางด้านสาธารณสุขในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพในชุมชน
5. สามารถนำไปใช้เป็นแหล่งข้อมูล และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน ภาคอีสานในการดูแลรักษาสุขภาพของประชาชน